

Eeva Eronen

STIPENDIAATTIVUODEN LOPPURAPORTTI FUDANIN YLIOPISTOSTA SHANGHAISTA 2014-2015

Opiskelin lukuvuoden 2014-2015 Shanghaissa Fudanin yliopistossa taloustieteiden laitoksella Helsingin Sanomain säätiön stipendillä. Yliopisto-opinnot eivät olleet erinomaisia, mutta kokonaisuutena vuosi opetti valtavasti. Kiinasta, itsestäni ja toisista tavoista elää.

Kirjoitin stipendihakemukseeni, että tahdon Shanghaihin opiskelemaan ymmärtääkseni paremmin Kiinaa ja Kiinan taloutta. Kiina on kovaa vauhtia korjaamassa 1800-luvulla alkanutta sadan vuoden taantumistaan ja palaamassa asemaansa maailmanmahtina. Kiinalaisten valinnat ja Kiinan kehitys vaikuttavat yhä enemmän elämään muualla maailmassa, myös meillä Suomessa. Hain Fudaniin, koska halusin paremmat eväät raportoida Kiinaan liittyvistä asioista tulevaisuudessa.

Vuosi täytti odotukset: Nyt olen paljon valmiimpi ymmärtämään, mitä Kiinassa tapahtuu. Keräsin myös tukun hyviä kontakteja tulevan varalle. Vuosi oli mahtava muutenkin. Aina ei ollut kivaa ja helppoa, mutta koko ajan äärimmäisen kiinnostavaa. Ja valtaosin myös kivaa. Olen todella kiitollinen Helsingin Sanomain säätiölle menneestä vuodesta. Yksi edeltäjästäni, Katriina Pajari, kuvasi Shanghain vuotta henkilökohtaisen ajanlaskunsa vedenjakajaksi. Sellaiselta se tuntuu minustakin.

Opinnot Fudanissa

Opiskelin Fudanin yliopistossa taloustieteiden laitoksella Chinese Economy -ohjelmassa. Laitoksen valinta oli helppoa, sillä olen työskennellyt viime vuodet taloustoimittajana ja opiskellut talousjournalismia. Kiinan talous taas on hankalasti ymmärrettävä ryteikkö, jonka kehitys vaikuttaa enemmän ja enemmän muualla maailmassa.

Opiskelukaverini olivat ulkomaisia - etenkin eurooppalaisia ja korealaisia - maisteri- ja vaihto-opiskelijoita. Kiinalaisia opiskelijoita ryhmissämme ei valitettavasti ollut juuri lainkaan.

Opetuksen taso vaihteli paljon. Osa kursseista oli loistavia - opettajat innostuneita ja osaavia, ja he höystivät opetusta osuvasti omilla kokemuksillaan. Historia menee syvemmin tajuntaan, kun professori kertoo, kuinka vähäisiltä vanhan suunnitelmatalouden ruoka-annosten koot tuntuivat tai miten ensimmäiset koulussa opetetut englannin lauseet olivat tyyliä "Long Live Mao". Toisaalta osa kursseista oli suorastaan kehnosti suunniteltuja ja toteutettuja, ja joidenkin professorien olisi toivonut puhuvan parempaa englantia.

Osa opiskelukavereistani moitiskeli, että kursseilla käsiteltiin liikaa historiaa ja yhteiskunnan kehitystä ja liian vähän kovaa taloustiedettä. Omasta näkökulmastani tämä oli kurssitarjonnan hienous, ja pystyin valikoimaan helposti itselleni kiinnostavan ja sopivan tasoisen (aiempiin talousalan opintoihini nähden) opintopaketin. Tunsin molempien lukukausien alussa, että olen kuin pikkulapsi karkkikaupassa - häkeltynyt tarjonnasta ja valinnan vaikeudesta. Valintaa helpotti, että lukukauden ensimmäiset viikot ovat Fudanissa testiluentojen aikaa. Opiskelijat saivat käydä kahden ensimmäisen viikon aikana kuuntelemana kaikkia luentoja, ja kursseille täytyi ilmoittautua toisen viikon päätteeksi. Hieno käytäntö!

Kotilaitoksellani opiskelin lopulta esimerkiksi Kiinan talouden kehitystä ja rakenteita, rahoitusjärjestelmän toimintaa, teollisuuspolitiikkaa ja Itä-Aasian poliittista taloutta. Kävin myös taloustieteen laitoksen tarjoamat kurssit Kiinan kielestä ja kulttuurista. Itselleni tärkeimpiä kursseja olivat johdatus Kiinan talouteen ja rahoitusjärjestelmään.

Muilla laitoksilla opiskelin sekä varsinaisena opiskelijana että kuunteluoppilaana. Taloustieteen opiskelija sai ottaa yhden kurssin muilta laitoksilta lukukautta kohden, ja syyslukukaudella istuinkin Itä-Aasian kansainvälisiä suhteita käsittelevällä kurssilla. Kurssi oli yksi lukukauden parhaista, ja ymmärsin kuinka vähän tiesin Itä-Aasian kansainvälisestä politiikasta. Kuunteluoppilaana taas opiskelin vuoden aikana Kiinan talouteen liittyvää ulkopoliitiikkaa ja kiinalaista yhteiskuntaa modernien elokuvien kautta. Molemmilla kursseilla keskusteltiin jatkuvasti, ja opin niillä paljon.

Suurin osa taloustieteen laitoksen kursseista suoritetaan tenttimällä. Osa kursseista tentittiin pitkin lukukautta, osassa oli vain yksi lopputentti. Joihinkin sai tuoda muistiinpanot ja kirjat, joihinkin ei. Onnekseni joillakin kursseilla sai kirjoittaa myös esseitä, mitä pidän itselleni parempana tapana oppia. Lukuvuoden aikana kirjoitin pitkiä, vähintään kymmensivuisia esseitä Venäjän ja Kiinan energiayhteistyöstä, kristinuskon noususta Kiinassa ja Kiinan uudesta investointipankista. Lyhyemmissä pääsin perehtymään esimerkiksi Kiinan kiinteistömarkkinoihin, pankkijärjestelmään sekä Kiinan ja Japanin väliseen saarikiistaan. Esseiden kirjoittaminen tuntui luksukselta; sai istua ajan kanssa alas, lukea ja selvittää.

Fudanin taloustieteen laitoksen sanotaan olevan huippuluokkaa. Monet opiskelukaverini olivat kuitenkin tyytymättömiä opintoihinsa, ja itsekkin ajoittain nurisin opetuksen tasosta. Oma otantani muiden laitosten kursseista oli vain kolme kurssia, mutta niiden perusteella vaikutti, että taloustieteen ryhmäkoot olivat suuremmat ja tästä syystä kursseilla keskusteltiin vähemmän. Ymmärtääkseni ainakin joissakin tiedekunnissa englanninkielisillä kursseilla on enemmän kiinalaisia opiskelijoita.

Fudanin ja Kiinan byrokratia tuntuivat ajoittain uuvuttavilta. Tästä sai tuntumaa jo Suomessa viisumia hakiessa ja rampatessa sydänkäyrätesteissä ja keuhkoröntgenissä. Taloustieteiden laitos myös ilmoitti sisäänpääsystäni myöhään, vasta kesäkuun lopussa, ja tämä aiheutti minulle tukevaa sydämentykytystä. Lisäksi laitos vaati minulta kahden professorin suosituskirjeet. Tietääkseni tätä ei oltu vaadittu aiemmilta stipendiaateilta muilla laitoksilla. Edeltäjäni Jenny Matikainen auttoi minua byrokratian kanssa paljon, ja olen hänelle tästä todella kiitollinen.

Yliopiston ensimmäiset päivät olivat yhtä jonottelua ja leimojen hankkimista eri luukuilta. Vaikka byrokratia oli ajoittain turhauttavaa, se oli myös kiinnostavaa näyttäessään, kuinka Kiina toimii. Edelliset stipendiaatit olivat toistelleet, että vaikka asiat tuntuvat hankalilta, ne ratkeavat aina tavalla tai toisella. Opin luottamaan tähän logiikkaan varsin nopeasti, ja olen jo toistellut lausetta seuraajalleni.

Yksi turhauttavimmista byrokratian kukkasista oli yliopiston politiikka, jonka mukaan vain tutkinto-opiskelijat voivat käyttää yliopiston kirjaston palveluita. Fudan kai oletti, että kaikki ovat vaihto-opiskelijoita, joilla on pääsy oman kotiyliopistonsa kirjaston elektronisiin aineistoihin. Muistan selittäneeni turhautuneena laitokseni kansainvälisten opiskelijoiden koordinaattorille, että minun pitäisi kirjoittaa esseitä ja päästä sitä varten lukemaan artikkeleita. "Ei kai tämä järjestelmä voi näin toimia?" Niin se vain toimi. Näin Kiina opetti jälleen uudelle tulijalle luovaa ongelmanratkaisua.

"Opinnot" muualla

Kiinassa opiskelu ei ole pelkkää yliopistoa. Tätä toistelimme opiskelukavereidemme kanssa alkusyksystä saakka.

Shanghai ja Kiina tarjoavat loputtomasti tapoja opiskella ja oppia. Itse vietin aikaa yliopiston ulkopuolella esimerkiksi yksityisellä kielikoululla sekä erilaisten yhdistysten ja yhteisöjen yleisöluennoilla. Yksi Shanghain ehdottomista hienouksista on, että se on kansainvälinen metropoli, jossa pääsee helposti kuulemaan maailmanluokan puhujia. Itse kävin kuuntelemassa etenkin talouden asiantuntijoita John Hopkins -yliopiston, Suomen kauppakamarin ja Shanghain ulkomaisten kirjeenvaihtajien kerhon järjestämässä tilaisuuksissa.

Tärkein yliopiston ulkopuolinen opinahjoni oli Shanghain ulkomaisten kirjeenvaihtajien kerho (SFCC). Kerho hyväksyi minut mediajäsenekseen, vaikken toimittajan töitä Kiinassa tehnytään. Kävin keskimäärin kaksi kertaa kuussa kerhon järjestämässä tapahtumissa. SFCC:ssä tapasin myös Shanghaissa työskenteleviä toimittajia ja valokuvaajia.

SFCC:n kautta tutustuin myös kerhon puheenjohtajaan, talouslehti Forbesin senioritoimittaja Russell Flanneryyn, jonka kautta päädyin tekemään työharjoittelua Forbesin Shanghain toimistolle. Russell ja Shanghain Forbesin toimisto keskittyvät listaamaan Kiinan superrikkaita. Työskentelin Forbesille huhti-toukokuussa päivän viikossa. Kesäkuussa, opintojen loputtua, olin Forbesin toimistolla miltei päivittäin. Tein pääasiassa tiedonhaku töitä, mutta pääsin myös haastattelemaan esimerkiksi rikkaita kiinalaisia yrittäjiä. Työharjoittelu opetti paljon miljönäärijournalismista, yrittämisestä ja varallisuuden kertymisestä Kiinassa. Oli todella hienoa, että säätiö antoi avustajan töihin luvan. Näin sain enemmän irti stipendivuodesta sen jälkeen kun opinnot loppuivat miltei kuukautta olettamaani aikaisemmin.

Halusin oppia Shanghaissa lisää myös suomalaisten yritysten toiminnasta Kiinassa. Tämä onnistuikin, kun pääsin tutustumaan esimerkiksi useiden suomalaisten pörssiyritysten, kuten Koneen ja Outotecin, toimintaan.

Elämä Shanghaissa

Tiesin Kiinasta jo jotakin ennen hyppäämistäni Finnairiin koneeseen elokuussa 2014. Olin kirjoittanut maisterin lopputyöni Kiinaan liittyen, reissannut maassa kuukauden ajan ja asunut sekä opiskellut kiinalaisen taloustoimittajan kanssa Lontoossa. Se on kuitenkin vähän, kun kyseessä on Kiina.

En ollut käynyt Shanghaissa aiemmin, ja ensimmäinen ihmetykseni koski kaupunkia itseään: Että tällaista voi Kiinassa olla. Olin lukenut ja haalinut tietoa Shanghaista, mutten ollut silti hahmottanut, kuinka moderni kaupunki on ja millaista rikkautta Shanghaista löytyy. En ollut ymmärtänyt, kuinka köyhäksi keskiluokkainen suomalaistoimittaja voi itsensä Shanghain luksusostoskeskuksissa tuntea.

Yksi Shanghaissa ja Kiinassa asumisen ihanoiksista oli, että kaikki arkinenkin oli uutta ja opettavaista. Kun tuoreena tulijana lähdin puistoon aamulenkille, ihmettelin, mitä ihmiset siellä tekivät. Joku käveli takaperin, yksi heilui nurmikolla suuren ruoskan kanssa ja kolmas huusi metsikössä suoraa huutoa. Tällaiset hetket pakottivat miettimään, kuinka eri tavoin voi elää ja nähdä aivan tavallisetkin asiat. Entä ne monimutkaisemmat?

Olin siinä mielessä onnekas, että minulla oli yksi paikallinen kaveri jo Shanghaihin muuttaessani. Tutustuin Lancyyn kesällä 2012 reissatessani Etelä-Kiinan maaseudulla. Matkustimme muutaman päivän yhdessä, ja hän oli korvaamaton apu, kun tulin Shanghaihin. Pääsin myös kurkistamaan omaikäisteni, koulutettujen ja keskiluokkaisten naisten arkipäivään Shanghaissa hänen ja hänen kavereidensa kautta.

Shanghai on pieni ja erityinen pala Kiinaa. Tästä syystä halusin matkustaa mahdollisimman paljon nähdäkseni myös toisenlaista Kiinaa. Kävin esimerkiksi Sisä-Mongoliassa, levottomuuksistaan tunnetussa Xinjiangissa, Gansun tiibetiläisalueilla ja Hongkongissa. Etenkin matka Pakistanin rajamaille Xinjangiin näytti, kuinka valtava ja moninainen Kiina on. Alue on tunnettu levottomuuksistaan islaminuskoisten uiguurien ja Kiinan hallinnon välillä.

Vuosi Kiinassa opetti paljon, mutta haluan oppia lisää. Aion jatkaa perehtymistä Kiinaan ja Kiinan kieleen.